

RINGKÄIGUD KEILAS

4. Johann Tähe – ärimees ja linnapea

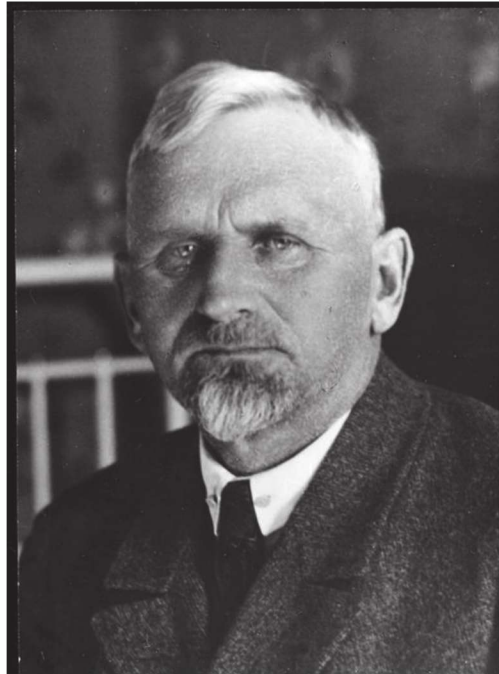
Seekord on huviorbiidis Keila esimese linnapeaga seotud paigad.

KADRI ALLER
KODULOOHUVILINE KEILALANE

Johann Nikolai Voldemar Tähe (1870-1942) sündis aedniku pojana Läänemaal Massu mõisas. Keilasse kolis ta I maailmasõja ajal. Enne seda jõudis ta olla vallasekretär, Nõva mõisa valitseja ja Jälgimäe mõisa rentnik. Keilas asutas ta villakudumise ja ketramise vabriku Jaama tänaval, mida praegu kortermajaks ümber ehitatakse. Osalt Vasalemma ja osalt Keila kohaliku pae-murru kivist ehitatud hoone lasi 19. sajandi lõpus rajada parun von Uexküll. Siin asus aastatel 1907-1911 Rahvahariduse Seltsi eestikeelne kool ja aastatel 1912-1915 venekeelne riigikool Kegelskoje Pravitelstvennoje Utshiliste. Villavabrikus leidis nii mootor- kui ka auruveki ning rasketehnika töi endaga kaasa nii mõnegi tulekahju. Näiteks oli punane kukk katusel 1925. aastal, kui tuli kiirelt kontrolli alla saadi. 1934. aastal aga põles maha kalevivabriku ja jahuveski masinamaja: hävisid sisseseaded (gaasigeneraator, treipink). Tõenäoliselt gaasigeneraatoris tekkinud sädemest alguse saanud tulemõllu kahju hinnati 20 000 kroonile. Hinnavõrdluseks: 1930. aastal avatud Keila algkoolimaja rajamine läks maksma umbes 100 000

krooni.

Villavabriku kõrval asus väike puumaja, kus Johann Tähe tihti ööbis, et olla vajadusel oma vabrikus käepärast. Sellele hoonele kinnitati 1990. aastal Tähe mälestuseks kivitahvel kirjaga „Selles majas elas Johannes Tähe, Keila valla-, alevi- ja linnavanem“. Nagu tahvlikirjest näha, jäi Tähe asula kasvades endiselt juhtpositsioonile. Keila vallast sai alev 1925. ja linn 1938. aastal. Eelmainitud krundil on nüüd kõik vanad hooned amortiseerumise tõttu lammutatud ning ehitatakse uut maja Miki lasteaia tarbeks. Johann Tähele kuulus aga lisaks vabrikuhoonele ja selle kõrval asunud krundile (Miki lasteaed) ka Ohtu mõis, mille hääberiuumid olid antud kasutada külakoolile ning valitsejamas elasid Tähe sulased ja tööülised. Tähe ise sõitis Ohtu ja Keila vahet traavliga, vanemas eas viibis ta vabrikus üha vähem. Vabrikuomanikust linnapea oli igati ärksa meelega ja tegus inimene, ta oli näiteks ka Baptistide Liidu esimees ja Isamaaliidu liige. Tähe tublidus sai kahjuks talle saatuslikuks „Palgatööliste ekspluaterija ja kontrevolutsioonilise organisatsiooni liikmena“ langes ta koos abikaasaga 1941. aasta juuniküüditamise ohvriks ning suri järgmisel aastal Kirovi ob-

1. Johann Tähe
2. Keila linnaks saamise tähistamiseks tamme istutamas
3. Villakudumise ja ketramise vabrik Jaama tänaval

FOTOD: HARJUMAA MUUSEUMI KOGU

kirikupoolsele anti Johann Tähe, Tallinna maantee poolsele Madis Pooveli ja kolmandale Eduard Lahesalu nimi. 70 aastat hiljem istutati linna juubeli puhul veel üks tamm. Mõlema istutamise mälestuseks on alale paigutatud mälestustahvlid: esimesel on kiri „Selle tamme istutas Keila esimene linnapea Johann Tähe 13. mail 1938. a. Keila linnaks nimetamise pidustuste ajal.“ ja teisel „Selle tamme istutasid Keila linnavolikogu esimees Andrus Loog ja linnapea Tanel Möistus 1. mail 2008. a. Keila linnaks nimetamise 70. aastapäeva puhul“. Haljasala ümbritseva jämeda keti on valmistanud Rossi sepad ning ketilülidele said linnakodanikud mitmel järjestikusel aastal Keila päeva pidustuste ajal oma nimed sisse pressida. Seda võimalust kasutanute saab tulevikus kahtlemata väga vahva olema koos laste või lastelastega oma nimega lüli otsida.

lastis vangilaagri laatsaretis. Tema abikaasal õnnestus siiski Siberist naasta ning kõrge vanuseni Keilas elada.

Lisaks nüüdseks lammutatud puumajale on Tähega seotud üks teinegi mälestustahvel. Nimelt asub

Keila kirikuplatsil metallketiga ümbritsetud väike kolmnurkne haljasala, kus kõrguvad Keila linnaks saamise puhul istutatud puud. Ala keskel on tamm, mille istutas 1938. aastal Johann Tähe. Haljasala nurki kaunistavad kolm pärna, neist

Kasutatud kirjandus:

- Kaja, nr 69, 13.03.1925, tr. 1.
- Päevaleht, nr 344, 17.12.1930.
- Maa Hääl: maarahva ajaleht, nr 77, 4.07.1934.
- Inge Angerjas, Eda Liiväär "Keila roheline pärand".
- "Keila". Harjumaa Muuseum ja Keila Roheline Punkt. OÜ Infotrukk, 2003.
- Mati Mandel "Traagiline suvi 1941 Keilas". Harjumaa uurimusi 6. Harjumaa Muuseum, Keila, 2001.
- „Keila enne ja nüüd“, Harjumaa Muuseum, 2015.

HUVITAV

Hariv ja huvitav kohtumine

Päris pimedal ja vihmasel õhtul raamatukogusse kogunenud keilalased nautisid targa ja huvitava kaaslinlase seltskonda. Poolteist tundi Anu Saluäärega möödusid liigagi kiiresti.

ANNE SINIVEER
LEHT@KEILA.EE

Sadade tõlgete autoril on päris oma raamatuid kolm. 2008. a ilmus mahukas (590 lk!) „Põhjamaadest ja Eestist. Kirjutisi 1987-2008“, siis „Loomingu Raamatukogus“ 2007. a „Rändamisest ja väljarändamisest“ ning nüüd värske kogumik, just Harju Maakonnaraamatukogusse jõudnud „Lähedased rannad. Kirjutisi 2008-2018“. Viimases on peatükid Loomingust ja „Loomingu Raamatukogust“, Põhjamaadest ja Eestist ning raamatutest ja tõlkimisest. Kuuleme, et 1976-ndast ajakirjas Looming töötanud Saluäär on seal n-õ

otsi kokku tõmbamas. Tööd on aga endiselt palju. Saluäärt on alati huvitanud väljarändamiste temaatika. (Meenutagem tema tõlgitud Mobergi sarja!) „Rändamisest...“ on reisikiri Põhja-Ameerikast, kus ta käis rootslastest väljarändajate ja kirjanik Wilhelm Mobergi jälgedes, Rootsi „Tõe ja õiguse“ sünnipaikades. Rootsi reisifirmad korraldavad niisuguseid reise

regulaarselt ja need on populaarsed. Anu Saluääre tõlgetest on kindlasti väga tähtis 2-köiteline, Nobeli sarjas ilmunud „Rootslased ja nende valitsejad“ - ajalooõpik. Verner von Heidenstami poolmütoloogiline kroonika sisaldab rahvaluulet jm rootslastele olulist. Kõrgelt hindas teda Astrid Lindgren. Kummastav oli Saluääre arvates aga see,

kui 2-köiteline suurteos eesti keeles ilmus, ei avaldatud meie trükisõnas selle kohta ridagi. Kas meil ilmub liiga palju raamatuid? Kokkuvõtteks võiks öelda, et kui ei jõua Anu Saluääre viimast kogumikku tervikuna läbi lugeda, saab sealt nautida tema tõlgitud Carl Mothanderi toidublogi „Kulinaarsed vestid“, mis ilmunud 2014. a „Loomingu Raamatukogus“.

Parandus

Eelmises lehes oli viga. Keila linnavalitsus kooskõlastas (mitte ei määranud) projekteerimistingimuste eelnõu raudteerajatise projekti koostamiseks.

Vabandame eksituse pärast!

Keila Lasteaed Vikerkäär

ootab oma seltskonda toredat, rõõmsameelset

asendusõpetajat, assistenti ja muusikaõpetajat

Kui sa tunned, et mõni nendest valikutest sobib just Sinule, siis võta palun ühendust vikerkäär@keila.ee. Lisainfo tel 5385 2779

Rõõmsa kohtumiseni!

Õnnitleme kauaegset pedagoogi

Kadri Saidlot

80. sünnipäeval.

Endised kolleegid